

Zueva A. V.

Kharkiv National Economic University named after Semen Kuznets

THE STRUCTURE OF BANK'S FINANCIAL POTENTIAL

Summary

The problems of forming of the structure of the bank's financial potential were investigated. Items of the Statement of financial position (balance sheet) of the bank and items of the Statement of profit and loss and other comprehensive income (financial results) was critically analyzed for their affiliation to information sources about the bank's financial potential. The composition of structural elements of the financial potential of the bank in terms of the items of official financial statements was revealed.

Key words: financial potential, structure, financial possibilities, financial abilities, financial result.

УДК 657.633:657.3

Калінкін Д. В.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ТАКСОНОМІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ СТАНУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Виокремлено та окреслено показники оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи. Охарактеризовано етапи побудови таксономічного показника. За допомогою побудови таксономічного показника проведено оцінку стану внутрішнього аудиту за 2011–2013 рр. на деяких бюджетних установах Харківського регіону.

Ключові слова: внутрішній аудит, бюджетна установа, стан внутрішнього аудиту, оцінка стану внутрішнього аудиту бюджетної установи, метод таксономії.

Постановка проблеми. Не дивлячись на позитивні тенденції розвитку системи державного фінансового контролю в частині становлення внутрішнього аудиту, й досі залишається багато невирішених організаційних питань, які негативно впливають на його реформування. Ефективність функціонування внутрішнього аудиту визначається ступенем доцільності проведення аудиту, тобто ступенем цінності інформації, отриманої в результаті контролю, та залежить від факторів зовнішнього середовища та внутрішнього середовища. При цьому для своєчасного реагування на зміни цих факторів бюджетній установі необхідний дієвий механізм, який, у свою чергу, залежить від повної, об'єктивної та достовірної оцінки стану внутрішнього аудиту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні науковими і практичними проблемами реформування системи державного фінансового контролю загалом займається ряд вчених-економістів. Так, проблеми раціонального використання бюджетних коштів досліджувалися С. С. Аптекарем [1], О. Т. Бровко [2], В. П. Пантелєєв [8] та іншими. Значний науковий внесок у розвиток теоретичних питань державного контролю та аудиту зробили Н. С. Бараш [3], Н. І. Дорош [4], Є. В. Калюга [5], Л. О. Сухарева [10] та інші. Питанню оцінки якості внутрішнього аудиту приділена увага такими авторами як: П. П. Андрєєв [7], Манфред ван Кастерен, Ян ван Тайнен, О. О. Чечуліна.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте питання оцінки стану внутрішнього аудиту не приділялось достатньо уваги, тому вони потребують подальшого ґрунтовного дослідження, що й обумовлює актуальність обраної теми.

Метою статті є проведення оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи.

Для досягнення постановленої мети вирішено наступні завдання:

– виокремлено та обґрунтовано показники оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи;

– проведено оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи за 2011–2013 рр. за допомогою методу таксономії.

Виклад основного матеріалу. У результаті проведеного дослідження встановлено, що оцінка стану внутрішнього аудиту бюджетної установи передбачає розрахунок комплексу показників. Це пов'язано з тим, що сам процес внутрішнього аудиту припускає реалізацію величезної кількості функцій, якість виконання яких досить складно оцінити.

Крім того, проведення оцінки стану внутрішнього аудиту дозволить покращити ресурсне забезпечення внутрішнього аудиту бюджетної установи; збільшити обґрунтованість та якість управлінських рекомендацій щодо виявлених порушень бюджетного законодавства; знизити ступінь невизначеності та ризику при проведенні внутрішнього аудиту та підвищити його ефективність і якість.

Оцінка стану внутрішнього аудиту проводилась автором у бюджетних установах Харківського регіону, де є відділ внутрішнього аудиту чи функціональні обов'язки по проведенню внутрішнього аудиту, розподілені між посадовими особами, а саме: КЗОЗ «Харківська міська багатопрофільна лікарня № 18»; КЗОЗ «Обласна дитяча клінічна лікарня»; Дорожня клінічна лікарня ст. Харків; Управління Пенсійного фонду України в Зміївському районі; Управління Державного казначейства у Фрунзенському районі м. Харкова; Зідківська селищна рада зміївського району Харківської області; Державна адміністрація Нововодолазького району Харківської області; Державний ліку-

вально-профілактичний заклад «Центральна клінічна лікарня Укрзалізниці»; Харківська обласна психіатрична лікарня № 3; КЗОЗ «Обласна клінічна лікарня – Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»; Спеціальна загальноосвітня школа-інтернат для дітей зі зниженим слухом м. Харкова; Мерейянська міська рада.

Для оцінки стану внутрішнього аудиту автором виокремлено 8 показників, що характеризують стан внутрішнього аудиту бюджетної установи з точки зору його ефективності. До цих показників належать:

1) достатність кадрового забезпечення внутрішнього аудиту. Цей показник визначає, яка кількість об'єктів контролю в бюджетній установі приходить на одного внутрішнього аудитора. Бажано, щоб значення цього показника спрямовувалося до 1, що дозволило б внутрішньому аудитору більш ефективно та якісно перевіряти об'єкти контролю;

2) завантаженість внутрішнього аудитора. Цей показник дозволяє говорити про своєчасність виконання контрольних процедур внутрішніми аудиторами, чи особами, на яких покладено обов'язки внутрішніх аудиторів. Від чого й залежатиме загальна кількість перевірених об'єктів контролю бюджетної установи;

3) коефіцієнт розвитку внутрішніх аудиторів. Зазначений показник говорить про готовність керівників бюджетних установ і покращувати ефективність та якість внутрішнього аудиту за рахунок підвищення кваліфікації своїх співробітників;

4) коефіцієнт упровадження аудиторських рекомендацій. Наведений показник показує частку врахованих та впроваджених рекомендацій внутрішнього аудитора, але й говорить про ступінь довіри керівництва бюджетної установи результатам проведеного внутрішнього аудиту;

5) коефіцієнт виявлення порушень. Даний показник визначає не тільки частину виявлених внутрішнім аудитором порушень бюджетного законодавства, але й свідчить про рівень освіти, досвід та кваліфікацію внутрішнього аудитора, чи особи, яка виконує його функціональні обов'язки;

6) коефіцієнт відшкодування порушень. Цей показник визначає частку відшкодованих бюджетною установою коштів у загальній сумі, виявлених внутрішніми аудиторами порушень;

7) коефіцієнт виконання плану внутрішнього аудиту. Цей показник демонструє відповідність кількості проведених внутрішніх аудиторів, запланованим;

8) коефіцієнт дотримання строків проведення внутрішнього аудиту. Цей показник визначає рівень виконавчої дисципліни внутрішніх аудиторів чи осіб, на які покладено їх обов'язки, а крім того, характеризує системи менеджменту в бюджетній установі, у питаннях планування та організації контрольних робіт та процедур.

Для оцінки стану внутрішнього аудиту вищезгаданих бюджетних установ за 2011–2013 рр. ав-

тором пропонується використовувати метод таксономії [6, с. 54, 9, с. 67].

Простежимо порядок розрахунку стану внутрішнього аудиту на прикладі однієї із вищезазначених бюджетних установ – КЗОЗ «Харківська міська багатoproфільна лікарня № 18». Розрахунки таксономічного показника провадилися в MS Excel.

Визначення рівня внутрішнього аудиту бюджетної установи за допомогою методу таксономії проводилося наступними етапами [6, с. 55]:

1) формувалася система вихідних даних (табл. 1). Для розрахунку показників оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетних установ використовувалися дані, отримані в результаті анкетування працівників досліджуваних бюджетних установ;

Таблиця 1

Система вихідних даних для оцінки стану внутрішнього аудиту КЗОЗ «Харківська міська багатoproфільна лікарня № 18»

період	достатність кадрового забезпечення внутрішнього аудиту	завантаженість внутрішнього аудитора	коефіцієнт розвитку внутрішніх аудиторів	коефіцієнт відшкодування порушень	коефіцієнт упровадження аудиторських рекомендацій	коефіцієнт виявлення порушень	коефіцієнт виконання плану внутрішнього аудиту	коефіцієнт дотримання строків проведення внутрішнього аудиту
2011 р.	8,00	0,50	0,50	1,25	1,00	0,25	0,50	0,50
2012 р.	2,67	0,75	0,67	1,00	0,73	0,30	1,00	1,00
2013 р.	2,67	0,88	1,00	1,00	1,00	0,33	1,00	1,00

2) формувалася система стандартизованих даних (табл. 2). Для визначення стандартизованих даних були розраховані середні значення, дисперсія й середньоквадратичне відхилення для кожного показника в системі вихідних даних. При цьому стандартизований показник (x_{ij}) розраховувався по формулі (1):

$$x_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{\sigma_j}, \quad (1)$$

де x_{ij} – значення j-го признака для i-го об'єкта; \bar{x}_j – середньоарифметичне значення j-ї ознаки; σ_j – середньоквадратичне відхилення j-ї ознаки.

3) Диференціювалися ознаки матриці на стимулятори й дестимулятори. Основою такого розподілу є характерний вплив кожного з показників на стан внутрішнього аудиту бюджетної установи. У даному випадку дестимуляторами є такі показники, як достатність кадрового забезпечення та коефіцієнт виявлення порушень. Всі інші показники є стимуляторами.

Таблиця 2

Система стандартизованих даних для оцінки стану внутрішнього аудиту КЗОЗ «Харківська міська багатoproфільна лікарня № 18»

період	достатність кадрового забезпечення внутрішнього аудиту	завантаженість внутрішнього аудитора	коефіцієнт розвитку внутрішніх аудиторів	коефіцієнт відшкодування порушень	коефіцієнт упровадження аудиторських рекомендацій	коефіцієнт виявлення порушень	коефіцієнт виконання плану внутрішнього аудиту	коефіцієнт дотримання строків проведення внутрішнього аудиту
2011 р.	1,4142	-1,3317	-1,0759	1,4142	0,7071	-1,3132	-1,4142	-1,4142
2012 р.	-0,7071	0,2537	-0,2569	-0,7071	-1,4142	0,2020	0,7071	0,7071
2013 р.	-0,7071	1,0781	1,3328	-0,7071	0,7071	1,1112	0,7071	0,7071

4) Провадилася побудова вектора-еталона (P_0). Для цього зі значень ознак матриці відбиралися найбільші та найменші значення в залежності від того, чи є показник стимулятором, чи дестимулятором відповідно. Елементи цього вектору мають координати X_{0i} та формуються із значень показників за формулою (2):

$$P_0 = (x_{01}, x_{02}, x_{03}, \dots, x_{0m}), \quad (2)$$

де $x_{0j} = \max x_{ij}$, якщо $j \in I$; $x_{0j} = \min x_{ij}$, якщо $j \notin I$

Таким чином для КЗОЗ «Харківська міська багатопрофільна лікарня № 18» вектор-еталон має вигляд:

$$P_0 = (-0,7071; 1,0781; 1,3328; 1,4142; 0,7071; -1,3132; 0,7071; 0,7071)$$

5) визначалася відстань між i -им об'єктом і об'єктом еталона (k_{i0}). Така відстань розраховувалась за формулою (3):

$$k_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (x_{ij}' - x_{ij})^2}. \quad (3)$$

Для КЗОЗ «Харківська міська багатопрофільна лікарня № 18» відстань між i -им об'єктом і об'єктом еталона дорівнює:

$$d_{i02011} = 5,0109; d_{i02012} = 3,8083; d_{i02013} = 3,2214;$$

6) визначалася значення таксономічного показника. Таксономічний показник розраховувалася за формулою (4):

$$k_i = \frac{1 - k_{i0}/k_0}{k_0 + 2 * \sigma_0}, \quad (4)$$

$$\bar{k}_0 = \frac{\sum_{i=1}^n k_{i0}}{n}; \sigma_0 = \sigma_0 = \sqrt{\frac{\sum (k_{i0} - \bar{k}_0)^2}{n}}, \quad (5)$$

Динаміка таксономічного показника, що визначає стан внутрішнього аудиту КЗОЗ «Харківська міська багатопрофільна лікарня № 18» та інших досліджуваних бюджетних установ наведена в табл. 3.

Отже, досліджуючи дані табл. 3, слід зауважити, що в період 2011-2013 рр., спостерігається загальна тенденція до підвищення значення таксономічного показника, а, відповідно, й стану внутрішнього аудиту бюджетних установ.

Так, за період 2011-2013 рр. значно покращився стан внутрішнього аудиту на таких бюджетних установах: КЗОЗ «Обласна дитяча клінічна лікарня» (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,6283 пункти); Харківській обласній психіатричній лікарні № 3 (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,6696 пункти); Управлінні Державного казначейства у Фрунзенському районі м. Харкова (таксо-

номічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,5779 пункти); Зідківській селищній раді зміївського району Харківської області (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,4891 пункти).

Значний зріст таксономічного показника, й отже й покращення стану внутрішнього аудиту за період 2011-2013 рр. також спостерігався в наступних бюджетних установах: Дорожній клінічній лікарні ст. Харків (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,4636 пункти); Управлінні Пенсійного фонду України в Зміївському районі (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,4537 пункти); КЗОЗ «Обласна клінічна лікарня – Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,4469 пункти); Мереш'янській міській раді (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2011 р. зріс на 0,3974 пункти).

В інших бюджетних установах ріст таксономічного показника за період 2011-2013 рр. був не значний. При цьому, слід звернути увагу, що на деяких бюджетних установах стан внутрішнього аудиту у 2013 р. погіршився порівняно з 2012 р. Так, значення таксономічного показника у 2013 р. знизилася в таких бюджетних установах: Зідківській селищній раді зміївського району Харківської області (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2012 р. знизився на 0,1335 пункти); Державній адміністрації Нововодолазького району Харківської області (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2012 р. знизився на 0,0241 пункти); Державній лікувально-профілактичному закладі «Центральна клінічна лікарня Укрзалізниці» (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2012 р. знизився на 0,1297 пункти); Спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті для дітей зі зниженим слухом м. Харкова (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2012 р. знизився на 0,1523 пункти); Мереш'янській міській раді (таксономічний показник у 2013 р. порівняно з 2012 р. знизився на 0,0945 пункти).

Така ситуація, на думку автора, викликана не згаданими діями працівників державних фінансових інспекцій та керівників бюджетних установ, щодо впровадження в їх діяльність внутрішнього аудиту, а також відсутністю в бюджетних установах відповідного ресурсного забезпечення у вигляді кадрових працівників та матеріально-технічної бази, спроможних своєчасно реагувати на

Таблиця 3
Динаміка що визначає стан внутрішнього аудиту бюджетних установ за 2011-2013 рр.

Назва бюджетної установи	2011 р.	2012 р.	2013 р.
КЗОЗ «Харківська міська багатопрофільна лікарня № 18»	0,0895	0,3080	0,4146
КЗОЗ «Обласна дитяча клінічна лікарня»	0,1665	0,6527	0,7948
Дорожня клінічна лікарня ст. Харків	0,1243	0,5546	0,5879
Управління Пенсійного фонду України в Зміївському районі	0,1202	0,5186	0,5739
Управління Державного казначейства у Фрунзенському районі м. Харкова	0,1552	0,5744	0,7331
Зідківська селищна рада зміївського району Харківської області	0,1647	0,7873	0,6538
Державна адміністрація Нововодолазького району Харківської області	0,5045	0,7841	0,7600
Державний лікувально-профілактичний заклад «Центральна клінічна лікарня Укрзалізниці»	0,0882	0,3844	0,2547
Харківська обласна психіатрична лікарня № 3	0,1866	0,6218	0,8562
КЗОЗ «Обласна клінічна лікарня – Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»	0,4369	0,2581	0,8838
Спеціальна загальноосвітня школа – інтернат для дітей зі зниженим слухом м. Харкова	0,1271	0,5883	0,4360
Мереш'янська міська рада	0,1299	0,6218	0,5273

зміни як зовнішнього, так і внутрішнього середовища системи та вчасно адаптуватися під них.

Висновки і пропозиції. Таким чином, у статті було визначено стан внутрішнього аудиту деяких бюджетних установ Харківського регіону за допо-

могою методу таксономії. Використання зазначеного підходу для оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетних установ – є науковою новизною. У подальшому доцільним є розробка шкали оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи.

Список літератури:

1. Аптекарь С. С. Глобальна економічна криза 2008-2010 років: світовий досвід та шляхи подолання в Україні: монографія / С. С. Аптекарь, В. В. Іванова. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – С. 255.
2. Барабаш Н. С. Особливості застосування аналітичних методів у контролі розподілу і використання бюджетних ресурсів / Н. С. Барабаш, Т. А. Кумченко, І. І. Никонович // Фінансовий контроль. – 2007. – № 2 (37). – С. 45–48.
3. Бровко О. Т. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення внутрішнього аудиту товарних запасів / О. Т. Бровко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 3(53). – С. 48–50.
4. Дорош Н. І. Сутність і призначення внутрішнього аудиту / Н. І. Дорош // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2006. – № 1(35). – С. 41–46.
5. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: монографія Калюга / Є. В. – К.: Ельга: Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
6. Малярець Л. М. Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія та практика / Л. М. Малярець. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2006 – 384 с.
7. Внутрішній контроль та аудит у секторі державного управління України та європейський досвід: Навч. посіб / [Андрєєв П. П., Чечуліна О. О., Гізатуліна Л. В.]. – К.: Кафедра, 2012. – 70 с.
8. Пантелєєв В. П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: монографія / Пантелєєв В. П. – К.: Інформ.-аналіт. агентство, 2008. – 489 с.
9. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в эконометрическом моделировании / Пер. с польск. В. В. Иванова. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 176 с.
10. Сухарева Л. О. Державний аудит ефективності: системність, організація, методика: монографія / Л. О. Сухарева, Т. В. Федченко. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. – 289 с.

Калинкин Д. В.

Харьковский национальный экономический университет имени Семёна Кузнеця

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ТАКСОНОМИИ ДЛЯ ОЦЕНКИ СОСТОЯНИЯ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА БЮДЖЕТНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Резюме

Выделены и описаны показатели оценки состояния внутреннего аудита бюджетного учреждения. Охарактеризованы этапы построения таксономического показателя. С помощью построения таксономического показателя проведена оценка состояния внутреннего аудита в 2011-2013 гг. на некоторых бюджетных учреждениях Харьковского региона.

Ключевые слова: внутренний аудит, бюджетное учреждение, состояние внутреннего аудита, оценка состояния внутреннего аудита бюджетного учреждения, метод таксономии.

Kalinkin D. V.

Kharkov National Economic University named after Semyon Kuznets

USING THE METHODS OF TAXONOMY FOR THE ASSESSMENT OF INTERNAL AUDIT OF THE BUDGET

Summary

Allocated and describes the performance assessment of the internal audit budget entity. Characterized stages of building taxonomicheskogo indicator. With construction of taxonomic index evaluated the status of internal audit for 2011-2013, some budgetary institutions in Kharkiv region.

Key words: internal audit, public institutions, state of internal audit, assessment of the internal audit budget unit, method of taxonomy.